

СТАНОВИЩЕ

на доц. Младост Вълкова

за дисертацията на Мария Атанасова Колушева

на тема

Стенописите в ц. Св. Георги във Велико Търново

за присъждане на образователната и научна степен *доктор*

по научната специалност *Изкуствознание и изобразителни изкуства*, 8.1.

Дисертацията на Мария Колушева от общо 274 стр., с изчерпателна библиография и фотоалбум с пълно заснемане на църквата и стенописите, представлява цялостно изследване на известен, датиран и периодично отбелязван паметник, който обаче видимо се е нуждаел от по-задълбочено монографично изследване и корегирание на старите данни. Предимството в дадения случай е в състоянието на стенописите, които са много по-четливи след завършената в 1975 година реставрация, и независимо от загубите вследствие на земетресението в района, предполагат една нова възможност за прецизно описание и интерпретация на иконографската програма.

През последните години темата за поствизантийското изкуство на територията на Османската империя и по-специално в контактните зони на днешна Северна Гърция, Македония, България и Сърбия е особено актуална. В процес на изследване са значителен брой паметници от XVI и XVII век, публикувани са и не малко материали за сходни на търновската църква обекти. В търсенето на паралели в образната и стилова характеристика на стенописите нерядко тези паметници се поставяха под общ знаменател на влияния и изпълнение, в резултат на което се правеха автоматични или прибързани заключения за движението на зографските

ателиета и авторството на стенописите на територията на южните Балкани. Ареалът се разширяваше с единични румънски паметници, главно заради специфичните иконографски програми и характерната за тях орнаментална декорация с растителни елементи. Причината за това вероятно се корени преди всичко във факта, че само някои от стенописните ансамбли са точно датирани и още по-рядко са подписани.

Мария Колушева подхожда аналитично към обекта на своето изследване, но и с подчертана критичност към всички предходни изследвания, *а priori* не скривайки съмненията си в достоверността на твърденията, прокарвани от други автори. Така успява да изясни немалко неточности и разминавания в датирането и идентификацията на част от изображенията. Резултатът е стройна композиция на изложението, изключително силни и интересно написани глави, посветени на иконографските особености на стенописите в наоса и нартекса на църквата, с убедителни доводи за направените изводи. Много важни в случая са и личните наблюдения на авторката върху паметници извън пределите на България, някои от които не са публикувани. Ситуирането на църквата „Св. Георги“ в историческия контекст и социалната среда на малкия по това време Търновград дава една завършеност на монографичното изследване на този немаловажен паметник от началото на XVII век, в чиято стенописна украса прозират реминесценциите от предходния век.

Представената за защита дисертация на Мария Колушева според мен отговаря напълно на научните изисквания за придобиване на определената степен. Бих добавила, че текстът на дисертацията и автореферата (50 стр.) се отличават с лаконичност и пределна яснота, което намирам за ценно качество в работата на младите учени. Авторефератът отразява в пълнота съдържанието на дисертацията, а направените изводи, заключение и приноси, формулирани от самата докторантка, са обективни. Смятам също,

че това ново изследване на стенописите в църквата „Св. Георги“ във Велико Търново следва да бъде публикувано в отделна книга. Това са и аргументите ми да гласувам утвърдително за присъждането на образователната и научна степен *доктор* на Мария Атанасова Колушева.

доц. Младост Вълкова

м. декември, 2016